

XEYİRİN QƏLƏBƏSİ, ŞƏRİN ACİZLİYİ

Azərbaycan ədəbiyyatının son dövrü qəhrəmanlıq eposunun yeni zamanda, yeni təfəkkür tərzində təzahürüdür. Ən azı ona görə ki, bu günkü nəsillərimiz, müasirlərimiz, bir sözlə, biz özümüz tarixi qəhrəmanlıq mərhələsinin canlı şahidləriyik.

44 günlük Zəfər yürüşü - bu, Azərbaycan tarixinin min illik zamanında qeyri-adi bir hadisədir. 44 gün ərzində bir xalqın səfərbərliyi bir qərinəlik zamanın tarixi durgunluğuna son qoydu.

Təqdir olunan haldır ki, Azərbaycan yazarları Qarabağın azad olunması uğrunda savaşa Azərbaycan ordusu ilə bir yerdə cəbhəboyu döyüşdü.

Məzahir Zeynalı xeyli vaxtdır ki, tanıyıram. Onun Şabran ədəbi mühitində aparıcı bir sima olduğunu, ədəbi sözünün kifayət qədər nüfuzlu olduğunu da bilirəm. Bir neçə kitabın müəllifidir. Onun bir əsas xid-

məti də Şabranda yaşayan qələm sahiblərinin bir araya gəlməsinə çalışmalarıdır. Şabranın söz incilərini bir yere toplamağı, ayrı-ayrı müəllifləri bir araya gətirməyi əslində ədəbi mühit üçün əvəzsiz bir xidmətdir.

Məzahir Zeynal bizim ədəbi mühitimizdə lirik şeirləri ilə daha çox tanınır. Sosial şəbəkədə maraqlı yorumları, münasibəti ilə də görünür. Ədəbi mühitimizin tanınmış simalarından biri kimi özünün şair obrazını həqiqi yaradıcılığı ilə təsdiq etmiş sənətkardır. Mən də onu elə bu yöndən tanıyıram.

Zəfər yürüşü. İkinci Qarabağ savaşı. Düşmən üzərində böyük qələbə... bütün bunlar tarixi epoxanın heç vaxt yaddan çıxmıyacaq səhifələridir və bu yaddan çıxmamağın birinci şərti də elə tarixi qələbənin ədəbiyyatda öz əksini tapmasıdır.

Məzahir Zeynalın "Haqdan gələn general" poemasında ədəbi tənqidin diqqətini cəlb edəcək, ədəbiyyatşünaslıq mövqeyindən qiymətləndiriləcək səhifələr çoxdur, ancaq mən bir məqama xüsusi diqqəti cəlb etmək istədim. Bu da müəllifin böyük qəhrəmanın, tarixi yaddaşda iz buraxa biləcək obrazın əksi olan, ziddi olan tərəfin yazıya gətirilməsidir. Müəllif mənfi obrazı sözün həqiqi mənasında xeyirə qarşı döyüşən şəxsiyyət kimi yarada bilib.

Erməni generalı danışır, o öz nitqində, danışığında Azərbaycan qəhrəmanı Polad Həşimovu ucuzlaşdırmaq istəyir. Onu zəif, gücsüz kimi göstərmək istəyir. Amma onun hər bir sözünün arxasında Poladın nəinki özündən, hətta adından belə qorxu özünü göstərir; beləliklə, erməni generalı Martirosyan danışır:

-Gəlin, vuraq bədəni qələbə şərəfinə,
Yenə çıxdı yadımdan, nədir o türkün adı?
Dəmiridi, qurğuşundu, dilimə də gəlmir heç.
Hə, hə onu deyirəm, plastilin Poladı.

Ara, onu yanımda köməkçi saxlamazdım,
İnanın mat qalmışam bu türklərin işinə.
Utanırıqlar, nə vaxtdır Qarabağ əldən gedib,
Bunlar da qəhrəmantək medal taxır döşünə.
Çox aydın mətləblərdir. Hətta o qədər aydındır ki, biz onların bu cür çürük, əsassız, yalançı mahiyyət daşıyan çıxışlarının ifşasını bizim Ali Komandanın nitqlərində də görmüşük.

Şair Məzahir Zeynal da mənfi qəhrəmanın, yəni Polad Həşimovun əks tərəfində duran işğalçı ordunun generalının öz sözləri ilə onu ifşa edir. Baxmayaraq ki

o, Polad Həşimovu cismən məhv etməyi ilə qürurlanırsa, özünü öyür. Elə bizim Ali Baş Komandan da yaxşı deyirdi: Atın sinənizdəki o dəmir-dümürü. Siz qorxaqsınız, siz yalançı qəhrəmanlarsınız.

Məzahir Zeynal poemasında mənfi qəhrəmanı yadarkən, onun özünü öydüyünü yazıya gətirərkən əks düşüncəni də diqqətə gətirir və biz Martirosyanın özünü öyməsinə gülürük:

Medal mənə yaraşır, mənəm əsil qəhrəman,
Torpağım öz yerində, canım da sağ-salamat.
Ara, Polad cana da ölüb xəyanət etdi,
Siz mənə qiymət verin, a millət, a camaat.

Günün xoşsa dünyanın hər yeri bir vətəndir,
Nəyimizə gərəkdir can olmasa bu torpaq.
Tökdiyümüz qanın da bu dünyaya xeyri var,
Vallah yanar susundan qan olmasa bu torpaq.

Bu lövhələrdə, bu parçalarda əsil erməni siması özünü göstərir. Açıqı, mən poemanın digər maraqlı tərəflərinə də diqqəti yönəldədim. Ancaq erməni faşizminin təbiətini bu səviyyədə ifşa edən lövhələrə, xüsusilə poetik lövhələrə son dövrdə rast gəlməmişəm. Məzahir Zeynal doğru göstirir. Demək, ermənilərdən ötrü günün harda xoş keçirsə, elə vətən də oradır. Görünür, erməniləri Amerikaya, Kanadaya, Avropanın müxtəlif ölkələrinə aparan yol da elə bu düşüncədən keçir.

Qarabağ uğrunda savaşın ən gözəl lövhələri kimi "Haqdan gələn general" poemasından ayrı-ayrı fəsilləri diqqətlə oxudum. Polad Həşimovu əfsanəvi Azərbaycan qəhrəmanı kimi sevdim. Hiss etdim ki, əsərdə tərənnüm olunan Polad Həşimov həyatdakı Polad Həşimova çox yaxındır.

Əsərin ikinci hissəsinin əsas qəhrəmanı Cəbrayılı da unutmaq istəməzdim. Mən Cəbrayılın simasında qəhrəmanlığın varisliyini görürəm. Yəni Azərbaycan ədəbi mühitində qəhrəmanlığın zəncirvari əlaqəsi var və bu qəhrəmanlıq hissi bizim xalqımızın ruhunun əbədi yaşanıdır.

Məzahir Zeynal çox dəyərli bir poema yazıb. Onun yaratdığı "Haqdan gələn general" poeması gələcək nəsillər üçün vətənpərvərlik dərsləri olacaq, yaddaşlardan heç vaxt silinməyəcək.

Hər kəs Qarabağ savaşında öz borcunu verməyə çalışırdı. Görünür, şair Məzahir Zeynal da öz borcunu qələmi ilə elə "Haqdan gələn general" poeması ilə verməliymiş.

"Haqdan gələn general" poeması müəllifin uğurlu sənət nümayəndəsidir.

Mahmud ALLAHMANLI,
filologiya elmləri doktoru,
professor